

Fra Margrete 1.s tid

Rum 104 "Rytterakvamaniler fra Vigsø"

Ordet akvamanile er sammensat af *aqua* = vand og *manus* = hånd. Det er betegnelsen for vandkander, der er udformet som dyr eller ryttere. Akvamaniler blev brugt i fornemme huse til håndvask under måltiderne, og senere vandt de indpas i kirkerne i forbindelse med præsternes rituelle rensning ved messen. Nationalmuseet har verdens største samling af akvamaniler, 32 i alt. De to samhørende rytterakvamaniler fra begyndelsen af 1300-tallet blev fundet i 1974 ved Vigsø på den jyske nordvest kyst. Rytterakvamanilerne er støbt i bronze og den galante ridder, som spiller for sin udkårne, er et godt eksempel på højmiddelalderens galante hofkultur.

Rum 106 "Det norske kongehorn"

Brugen af fornemme drikkehorn med forgyldte sølvbeslag var udbredt i middelalderen både ved det kongelige hof, blandt gejstlige og adelige stormænd og ved sammenkomster i byernes håndværkerlaug. Nationalmuseet har en fin samling drikkehorn, heriblandt det norske kongehorn fra begyndelsen af 1300-tallet. Hornets mundbeslag af forgyldt sølv viser det norske kongevåben samt våben for fire norske og tre svenske adelsslægter. Måske har drikkehornet stadig været i brug ved det norske hof, da dronning Margrete 1. blev gift med kong Håkon i 1363. Senere er der blevet tilføjet et beslag med slægten Galtungs våbenskjold med et vildsvin.

Rum 106 "Skatten fra Slagelse"

Når der ikke er fred og idyl, men derimod fare på færde, kan det være klogt at gemme sine kostbarheder. Før i tiden hvor man ikke kunne gå i banken, gravede man i stedet sine værdigenstande ned eller gemte dem. I 1883 fandt man i Smedegade i Slagelse en skat, som er det største guldfund fra dansk middelalder. Skatten er gravet ned omkring år 1376 og gemte på 186 guldmønter, 269 sølv mønter, 4 sølvbarrer og en række smykker bl.a. fingerringe, spænder og dragtsmykker. Måske har nedgravningen af skatten forbindelse til et stort møde i Slagelse den 3. maj 1376, hvor dronning Margrete 1. fik sin lille søn Oluf valgt til konge.

Rum 107 "Skattefundet fra Kirial"

I 1967 stødte en landmand i Kirial på Djursland på noget med sin plov. Det viste sig at være to nedgravede malmgryder, som indeholdt ikke færre end 81.422 sølv mønter. Det er Danmarks største skattefund, som vejede ikke mindre end 33,5 kg! Den enorme formue, som næppe har tilhørt en enkelt mand, er gravet ned omkring år 1365.

Rum 107 "Skakbrik med dronning af hvalrostand"

Skakspillet opstod i Indien og nåede via Persien til araberne. Her lærte korsfarerne spillet at kende og tog det med til Europa i 1100-årerne, hvor det blev meget populært i de højere kredse. Skakbrikkerne er symbol på samfundsklasserne i middelalderens Europa. Kongemagten ses her i form af konge og dronning, løberen er biskoppen, springeren er ridderen, tårnet er borgen/slottet og

bønderne er selvfølgelig bønder. Dronning Margrete 1. spillede efter alt at dømme også skak og forærede ærkebispem af Lund et fint skakspil.

Rum 108 "Glasmaleri med Henrik Plot"

Der er bevaret ganske få middelalderlige glasvinduer fra Danmark, men der er fundet brudstykker i over 250 danske kirker. Man fremstillede glas af træaske og sand, som smeltede sammen i en sejtflydende masse. Til at farve massen tilsatte man metalforbindelser, og det glødende glas kunne herefter blæses og formes til skiver. Glasmaleriet fra et nordvindue i Døllefjelde Kirke på Lolland er fra 1350-1400. Indskriften betyder: "Hr. Henrik Plot". Krigeren bærer tøndehjelm, skjold og sværd. Han har ringbrynje under en lamelrustning, jernhandsker og skinner på lår og underben.

Rum 110 "Alterkalken fra Krønge"

Da Margrete 1. blev gravlagt i Roskilde domkirke i 1413, skænkede Erik af Pommern 50 alterkalke til kirkens mange sidealtre. En af disse kalke i forgyldt sølv havnede siden i Krønge Kirke på Lolland. Foden på alterkalken har et våbenskjold med det danske rigsvåben, og der er desuden indgraveret teksten: "Barmhertighedsgave for fru Margrete, Danmarks, Norges og Sveriges dronning. Bed for hende". En alterkalk består af et bæger, skaft og fod og har på midten af skaftet ofte en knop, så præsten bedre kunne holde på kalken.